

Gemeente Deventer, archeologische bureaustudie 741a

Inbreiding voormalige landbouwschoolterrein Hoek Brinkgreverweg - Ceintuurbaan

Auteur: drs. A. Oosterwegel
Namens Bevoegd gezag: drs. B. Vermeulen (Gemeentelijk Archeoloog)

Datum: 21-9-2016

Status:	Definitieve versie		
	Naam:	Datum:	Paraaf:
Akkoord Auteurs	A. Oosterwegel	18-9-2016	
Akkoord Senior-Archeoloog	B. Vermeulen	21-9-2016	

COLOFON

© 2016, Gemeente Deventer, Deventer.

Auteur: A. Oosterwegel

Redactie & autorisatie als Senior Archeoloog: B. Vermeulen

Titel: Inbreiding voormalige landbouwschoolterrein
Hoek Brinkgreverweg - Ceintuurbaan

Archeologie Deventer
Gemeente Deventer

Postbus 5000
7400 GC Deventer
Nederland
Telefoon: (0031)-(0)570-671155
www.deventer.nl

Inhoud

COLOFON	2
1 Inleiding	4
1.1 Kader, doelstelling en richtlijnen.....	4
1.2 Plangebied en onderzoeksgebied.....	5
1.3 Omvang en aard verstoring.....	5
1.4 Werkwijze.....	5
2. Bureaustudie	7
2.1 Geomorfologie en bodem.....	7
2.2 Archeologie en historie.....	8
2.3 Archeologische verwachtingswaarde.....	8
3. Conclusie en gespecificeerde archeologische verwachting	10
3.1 Samenvatting en conclusie.....	10
3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	11
3.3 Selectieadvies.....	11
3.4 Selectiebesluit.....	12
3.5 Kosten.....	13
Literatuur.....	14
Kaarten:.....	14
Afbeeldingen	15

1 Inleiding

1.1 Kader, doelstelling en richtlijnen

In verband met de voorgenomen plannen voor nieuwbouw op het terrein van de voormalige landbouwschool op de hoek van de Brinkgreverweg en de Ceintuurbaan, is op aanvraag van de initiatiefnemer door Archeologie Deventer een bureaustudie uitgevoerd.

Het terrein waarop de nieuwbouw zal plaatsvinden heeft voor een deel een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 3' in het bestemmingsplan *Digitalisering analoge bestemmingsplannen*. In de planregels van het vigerende bestemmingsplan is vastgelegd dat binnen een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 3' bij ingrepen met een diepte van 0,5 m of meer en een oppervlakte groter dan 500 m² een archeologisch rapport wordt verlangd.

Deze bureaustudie dient om vast te stellen of de voorgenomen bodemingrepen eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten zouden kunnen verstoren. In de bureaustudie wordt de verstoring gerelateerd aan de bekende en verwachte archeologische waarden en aan het in januari 2015 door de gemeenteraad van Deventer vastgestelde archeologiebeleid.¹

De bureaustudie wordt door de gemeente aangeboden als rapport, waarin de gespecificeerde archeologische verwachting van het terrein wordt vastgesteld. Op basis hiervan is een selectieadvies aan het bevoegd gezag gegeven. In deze bureaustudie is ook het selectiebesluit van het bevoegd gezag opgenomen, dat op basis van het selectieadvies is genomen.

De vraagstelling van dit bureauonderzoek luidt als volgt:

- *Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan ingrepen in het plangebied noodzakelijk?*

Met als deelvragen:

- *Wat is de aard, datering en omvang van de eventuele verwachte archeologische resten?*
- *Wat is de verstoringsgraad van het plangebied?*
- *Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?*

Het onderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen van de vigerende versie van de Kwaliteitsnorm van de Nederlandse Archeologie (KNA 3.3, protocol 4002 Bureauonderzoek).² Op enkele punten wordt op inhoudelijke gronden afgeweken van de KNA. Voor een uitgebreide beschrijving van de punten waarop wordt afgeweken van de KNA wordt verwezen naar de Handleiding bureaustudie Archeologie Deventer.³

¹ <http://www.deventer.nl/beleidskaartarcheologie-1>.

² www.sikb.nl.

³ Haveman, Kastelein & Vermeulen, 2011.

1.2 Plangebied en onderzoeksgebied

Het plangebied wordt gevormd door het terrein van het Larensteincomplex (voormalige landbouwschool) in Deventer (zie afb. 1). De locatie gegevens zijn:

Ligging:	Hoek Brinkgreverweg 69 -Ceintuurbaan
Toponiem:	Landbouwschool
Oppervlakte plangebied:	4.800 m ²
Kaartblad (topografische kaart van Nederland, schaal 1:25.000):	33E
RD centrumcoördinaat (x / y):	207.131 / 475.168
NAP hoogte:	6,5 – 7 m +NAP
Huidig grondgebruik:	Voormalig schoolgebouw met kassen en tuin.

1.3 Omvang en aard verstoring

De oppervlakte van de nieuwbouw en de aan te leggen verharding bedraagt circa 4.800 m². Daarbij is de te transformeren bestaande bouw buiten beschouwing gelaten. Hier worden voorsnog geen grootschalige bodemingrepen verwacht. Een deel van de bestaande bouw wordt gesloopt. Het niet verharde deel van het terrein wordt heringericht met groen en bomen.

In deze bureaustudie ligt de aandacht op de verwachte verstoring van de bodem door de nieuwbouw en de nieuwe verharding.

Gegevens over de diepte van de ingrepen voor fundering, bestrating en de ligging van nieuwe riolering, kabels en leidingen, zijn nog niet bekend. Aangenomen wordt dat de verstoring ter plekke van nieuwbouw overal dieper zal reiken dan 0,5 m onder maaiveld. Voor de aanleg van de benodigde riolering, kabels en leidingen en mogelijk ondergrondse waterbergingsvoorzieningen zal ook een deel van het terrein buiten de nieuwbouw dieper dan 0,5 m onder maaiveld worden vergraven. Bij het beschikbaar komen van de betreffende tekeningen kan worden bepaald hoeveel oppervlakte hierdoor dieper dan 0,5 m onder maaiveld verstoord zal worden. Bij een archeologievriendelijke aanleg van de bestrating kan de verstoring van de bestratingswerkzaamheden beperkt blijven tot minder dan 0,5 m onder maaiveld. In deze bureaustudie wordt - tot aan het beschikbaar komen van de volledige informatie over de diepte van de werkzaamheden – gewerkt met de minimale verstoring door de aanleg van de bouwkampen voor de nieuwbouw. Deze aannames worden uiteindelijk getoetst aan de inrichtingstekeningen bij de definitieve aanvraag.

De totale verstoring van het plangebied door de nieuwbouw dieper dan 0,5 m bedraagt ca. 2.287 m². Voor het bepalen van de noodzaak van archeologisch onderzoek is de begrenzing van de dubbelbestemming voor archeologie van belang. Het deel van de nieuwbouw dat binnen een dubbelbestemming 'Waarde archeologie 3' ligt bedraagt ca. 1.280 m². Dit is voorsnog exclusief de verstoring binnen de dubbelbestemming door riolering, infiltratievoorzieningen, kabels en leidingen. In deze bureaustudie wordt gerekend met een totale verstoring van meer dan 1.280 m² binnen een dubbelbestemming 'Waarde archeologie 3'.

1.4 Werkwijze

Deze bureaustudie wordt uitgevoerd om een goed beeld te krijgen van eventueel in de bodem aanwezige archeologische resten in het plangebied. Daarbij zijn diverse bronnen

geraadpleegd (zie literatuurlijst). De nieuwe archeologische verwachtingskaart 2013 (versie 2014) en de bijbehorende geomorfologische kaart, die in opdracht van de gemeente Deventer zijn opgesteld door RAAP, vormen een belangrijke basis voor deze bureaustudie.⁴ Daarnaast zijn historische kaarten bestudeerd, zoals de kadastrale kaart van 1832. Om een beeld te krijgen van het landschap en de bodem zijn de Bodemkaart van Nederland en het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) geraadpleegd. Al deze gegevens zijn gebruikt om tot een gespecificeerde archeologische verwachting te komen en een selectieadvies uit te brengen. Voor een uitgebreide beschrijving van de werkwijze bij een bureaustudie wordt verwezen naar de “Handleiding bureaustudie Archeologie Deventer”.⁵

⁴ Willemse *et al*, 2013.

⁵ Haveman, Kastelein & Vermeulen, 2011.

2. Bureaustudie

2.1 Geomorfologie en bodem

Het natuurlijk landschap van de gemeente Deventer bestaat grotendeels uit dekzand. De basis van het landschap wordt gevormd door een Pleistoceen rivierlandschap. Als gevolg van opeenvolgende sedimentatie en erosie door afwisselend ijs, wind en water is in het pleniglaciaal (73.000 – 12.500 jaar geleden) een terrassenlandschap ontstaan. In het laat glaciaal (12.500 – 10.000 jaar geleden) is over dit terrassenlandschap als gevolg van (vaak lokale) verstuing een pakket (jong) dekzand afgezet. Deze laag stuifzand vormde op de terrassen en in de oude rivierdalen kenmerkende ruggen en koppen, die goed geschikt waren voor akkerbouw. De overgang van een hoger naar een lager gelegen gebied (de flanken van de dekzandruggen) werd vaak gekozen als nederzettingslocatie. De dekzandruggen zijn al vanaf de prehistorie door mensen in gebruik. De lager gelegen delen zijn als weide- of hooiland veel minder intensief gebruikt en werden vaak pas vanaf de volle of late middeleeuwen en nieuwe tijd bewoond.

Tijdens het laatste deel van de laatste ijstijd werd in het IJsseldal een grote hoeveelheid dekzand afgezet. Het gevolg was de vorming van een dekzandrug, die als waterscheiding ging fungeren. Hierdoor stond het noordelijke deel van de IJssel bij Deventer niet meer in contact met de Rijn en werd door het IJsseldal alleen water van lokale beken naar het noorden afgevoerd. In de loop der tijd vond vernatting plaats, omdat de beken in het IJsseldal die naar het zuiden afwaterden door overstromingen uit het riviereengebied naar het noorden werden gestuwd. Hierdoor ontstond uiteindelijk tussen 350 en 600 een doorbraak in de waterscheiding en vanaf dat moment was (weer) sprake van een grote rivier in het IJsseldal. Het tijdstip waarop de waterscheiding doorbrak, is nog onduidelijk. Duidelijk is wel dat er in de prehistorie en de Romeinse tijd geen grote rivier door het IJsseldal stroomde.

Vanaf het doorbreken van de waterscheiding tussen 350-600 n. Chr. tot het aanleggen van de dijken in de 14de eeuw stonden grote delen van het jonge dekzandlandschap onder invloed van de IJssel. Na de bedijking vanaf de 14de eeuw nam de invloed van de IJssel af, maar vonden nog wel af en toe dijkdoorbraken plaats. Achter de dijken hadden lokale beken nog veel invloed op het landschap.

Het westelijke deel van het plangebied is gelegen op een laatglaciaal en / of vroegholoceen duincomplex (reliëf 0,5 – 1,5 m) (afb. 2). Eventueel aanwezige archeologische resten zijn afgedekt door een 30 – 50 cm dikke conserverende laag en mogelijk goed bewaard. Dit deel heeft op basis van deze kenmerken een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten (erven en grafvelden) uit de periode van de prehistorie tot en met de vroege middeleeuwen.

Het oostelijke deel van het plangebied ligt op een fluviatiele terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei. Deze terrasrest kent een lage verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de prehistorie, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen. De eventueel aanwezige archeologische resten zijn afgedekt door een meer dan 50 cm dikke conserverende laag en vermoedelijk goed geconserveerd.

Het plangebied maakte vanaf de middeleeuwen deel uit van de zgn. Schouten Enk. Op dit bouwland werd voedsel geproduceerd voor de inwoners van Deventer. Boeren troffen vanaf de middeleeuwen maatregelen, om de bodems te verrijken en bruikbaar te maken. Zij bemesten de grond met plaggen gras of heide, vermengd met (stads)mest. Op deze wijze werd de grond niet alleen geschikt voor akkerbouw, maar groeide ook in hoogte.

2.2 Archeologie en historie

Binnen het plangebied liggen geen historische boerderijen. Circa 50 m ten westen van het plangebied lag de historische boerderij De Ploeg (eerste vermelding omstreeks 1700) op de flank van een lage dekzandduin (Molenbelt) (afb 3). Uit de kadastrale gegevens bij de kadastrale minuutkaart van 1832 is op te maken dat het grootste deel van het plangebied als bouwland in gebruik is (de Schouten Enk, eigendom van de stad Deventer). In het uiterste noordwesten van het plangebied lag een stukje grasland, ook in bezit van de stad. Het gebied direct ten westen van het plangebied was in gebruik als tuingrond (afb. 5).

Eerder uitgevoerd onderzoek

Op basis van archeologisch advies 37 van de Gemeente Deventer uit 2007 hebben in het westelijke deel van het plangebied enkele controleboringen plaatsgevonden.⁶ Hieruit is gebleken dat het bodemprofiel intact is. Op basis hiervan is geconcludeerd dat voorafgaand aan bouwwerkzaamheden in dit gebied door middel van inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven zal moeten blijken of er vindplaatsen zijn en hoeveel van het archeologisch bodemarchief intact is.

In 2014 heeft een opgraving plaatsgevonden onder de Ceintuurbaan, circa 50 m ten noorden van het plangebied.⁷ Het opgravingsgebied lag op hetzelfde duincomplex als het plangebied. Een conclusie uit dit onderzoek die relevant is voor de verwachting van het plangebied is dat het natuurlijk reliëf net ten noorden van het plangebied hoger lag dan verwacht. De dekzandduin kende waarschijnlijk een micro reliëf. Een relatief hogere ligging geeft een hogere verwachting voor sporen uit de prehistorie. In dit onderzoek werden volgens verwachting sporen en vondsten uit de prehistorie aangetroffen en een plaggendek dat vanaf de middeleeuwen tot in de nieuwe tijd tot stand is gekomen.

2.3 Archeologische verwachtingswaarde

Bestemmingsplan

Ter bescherming en veiligstelling van de verwachte archeologische waarden is in het bestemmingsplan *digitalisering analoge bestemmingsplannen* een dubbelbestemming 'Waarde Archeologie 3' opgenomen voor het westelijke deel van het plangebied.

Verwachtingskaart 2013

In opdracht van de gemeente Deventer is in 2013 een archeologische verwachtingskaart opgesteld.⁸ De bekende archeologische verwachtingswaarden zijn opnieuw onder de loep genomen en waar nodig bijgesteld. De archeologische verwachtingswaarde is gebaseerd op de plaatselijke geomorfologie- en bodemkenmerken en op de al aangetroffen archeologische vindplaatsen. Voor de verwachtingskaart 2013 is ook de ligging van historische boerderijen op basis van historisch-geografisch onderzoek en opgravingen verfijnd en is meer variatie aangebracht in de diameter van bufferzones. De afmeting van de buffer hangt hierbij af van de ouderdom van een boerderij.⁹ Bij middeleeuwse erven wordt een buffer van 200 m aangehouden, omdat bij deze boerderijen tot ongeveer 1300 vanwege houtrot (aan de dragende constructie) regelmatig nieuwbouw plaatsvond. Er werd dan na enkele decennia op enige afstand van de oude boerderij een nieuwe boerderij gebouwd. Archeologisch onderzoek in en buiten de gemeente Deventer heeft uitgewezen dat sporen van oudere fasen van de boerderij en bijbehorende structuren tot op 200 m van het latere erf gevonden kunnen worden. Bij boerderijen ná 1300 werd een nieuwe vorm van fundering gebruikt (op

⁶ Haveman, 2007.

⁷ Van der Wal, 2015.

⁸ Willemse et al, 2013.

⁹ Willemse, Keunen & Van der Veen, 2013.

poeren), waardoor gebouwen minder vaak vernieuwd hoefden te worden en sprake was van minder tot geen verplaatsing. Rond erven die tussen circa 1300 en 1832 ontstonden, is daarom een buffer van 50 m gelegd. Het plangebied ligt net buiten de bufferzone van boerderij De Ploeg (eerste vermelding ca. 1700).

Van verwachting naar beleid

In 2015 is op basis van de archeologische verwachtingskaart uit 2013 een beleidskaart opgesteld.¹⁰ Hierop zijn de verschillende archeologische verwachtingswaarden opgedeeld in zeven beleidscategorieën, met elk een eigen vrijstellingsdiepte en –grens. Het archeologiebeleid is vertaald naar de regelgeving in het bestemmingsplan.

Het plangebied kent op de beleidskaart de beleidswaarden '1' en '3' (afb. 5).

Beleidswaarde '1'

Voor de gebieden met een lage verwachtingswaarde (beleidswaarde '1') is de kans dat een bodemingreep het bodemarchief verstoort door de lage dichtheid aan vindplaatsen en de veelal relatief kleine oppervlakte van die vindplaatsen, zeer klein. Het betreft veelal lagere en natte delen van het landschap. Deze gebieden werden zeer extensief gebruikt maar dit betekent niet dat geen archeologische resten kunnen worden aangetroffen. Er worden in dit soort gebieden juist goed geconserveerde organische resten en rituele deposities aangetroffen. Het is echter nauwelijks mogelijk de locatie van dit type resten te voorspellen op basis van prospectief onderzoek. Eigenlijk komt dit type resten vooral aan het licht bij archeologische begeleiding van grootschalige werkzaamheden. Daarom is voor deze beleidswaarde een vrijstellingsoppervlakte van 10.000 m² gehanteerd. Boven de 10.000 m² geldt een meldingsplicht. Dit betekent dat dan wordt ingezet op het bieden van de gelegenheid tot een waarneming. Op deze manier kan de archeologische verwachting steekproefsgewijs gecontroleerd worden.

Beleidswaarde '3'

Beleidswaarde '3' is toegekend aan gebieden waar sporen en resten verwacht worden van menselijke activiteiten uit met name de periode van de prehistorie tot de middeleeuwen. In deze beleids categorie mogen werkzaamheden dieper dan 0,5 m tot een oppervlakte van 200 m² zonder archeologische voorwaarden worden uitgevoerd. Voor ingrepen met oppervlaktes tussen 200 en 500 m² geldt een meldingsplicht, vanaf een te verstoren oppervlakte van meer dan 500 m² is nader archeologisch onderzoek, in eerste instantie in de vorm van een bureaustudie, verplicht. Op basis van de conclusies van de bureaustudie kunnen voorwaarden aan de vergunning worden verbonden.

¹⁰ Vermeulen, 2015.

3. Conclusie en gespecificeerde archeologische verwachting

3.1 Samenvatting en conclusie

De herinrichting van het terrein van de voormalige landbouwschool zal, op basis van de op het moment van het opstellen van deze bureaustudie beschikbare inrichtingstekeningen, vermoedelijk een verstoring van de ondergrond veroorzaken van minimaal ca. 2.287 m² tot een diepte van meer dan 0,5 m onder maaiveld. Hiervan ligt ca. 1.280 m² binnen een dubbelbestemming archeologie Waarde '3'.

De basis van deze hoge archeologische waardering van het westelijke deel van het plangebied is de ligging op een laatglaciaal en / of vroegholoceen duincomplex. Eventueel aanwezige archeologische resten zijn afgedekt door een 30 – 50 cm dikke conserverende laag en mogelijk goed bewaard. Dit deel heeft op basis van deze kenmerken een hoge verwachte dichtheid aan archeologische resten (erven en grafvelden) uit de periode van de prehistorie tot de vroege middeleeuwen.

Op basis van uitgevoerd booronderzoek is gebleken dat het bodemprofiel hier intact is. Daarom zal een inventariserend veldonderzoek in de vorm van proefsleuven moeten plaatsvinden om te kijken of er binnen het plangebied behoudenswaardige vindplaatsen aanwezig zijn.

Aan de hand van hoofdstuk 1 en 2 van dit bureauonderzoek kunnen de deelvragen als volgt worden beantwoord:

- ***Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en is archeologisch onderzoek voorafgaand aan de voorgenomen ingreep noodzakelijk?***

Het westelijke plangebied heeft fysisch geografisch beschouwd een hoge verwachting voor het aantreffen van archeologische resten uit de periode van de prehistorie tot en met de vroege middeleeuwen, omdat het gelegen is op een laatglaciaal en / of vroegholoceen duincomplex. Voor het oostelijke deel is de verwachting voor het aantreffen van archeologische resten laag vanwege de ligging op een fluviaatiele terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei.

Op de archeologische verwachtingskaart 2013 (versie 2014) van de gemeente Deventer is de historische verwachtingswaarde voor het merendeel van het plangebied laag omdat het gebied vanaf de middeleeuwen in gebruik is geweest als landbouwgrond. Er liggen geen boerderijbuffers in het plangebied zelf. Net ten westen van het plangebied ligt de boerderijbuffer van het erf De Ploeg, waarbinnen resten van dit erf kunnen worden verwacht. Archeologisch onderzoek in de vorm van proefsleuven voorafgaand aan de bouw- en aanlegwerkzaamheden in het plangebied is nodig omdat booronderzoek heeft aangetoond dat het bodemprofiel in het gebied met een hoge verwachting intact is.

- ***Wat is de aard, datering en omvang van de eventuele verwachte archeologische resten?***

In het plangebied worden resten uit de prehistorie tot en met de vroege middeleeuwen verwacht. Hierbij kan gedacht worden aan nederzettingen zoals haardkuilen, gebouwstructuren, greppels, afvalkuilen etc.

Daarnaast worden op basis van historische gegevens sporen van landgebruik en percelering uit de middeleeuwen en nieuwe tijd verwacht, zoals akkerlagen en greppels.

- **Wat is de verstoringsgraad van het plangebied?**

Het plangebied is vanaf de middeleeuwen in gebruik geweest als landbouwgebied. Op de kadastrale kaart van 1832 is het gebied nog steeds agrarisch in gebruik. In 1912 werd hier de Koloniale Landbouwschool geopend. Een booronderzoek heeft aangetoond dat er geen aanwijzingen zijn voor een grootschalige verstoring van de bodem.

- **Wat zijn de consequenties van de ingreep voor de eventuele archeologische resten in het plangebied?**

De bouw van woningen in het plangebied zal naar verwachting leiden tot het verstoren van de bodem tot op een diepte van meer dan 0,5 m onder maaiveld over een oppervlakte van ten minste ca. 2.287 m². Hiervan ligt ten minste 1.280 m² binnen een dubbelbestemming archeologie Waarde '3'. De eventuele archeologische resten zullen worden verstoord tot aan de diepte van de ingrepen.

3.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

De verwachtingskaart 2013 (versie 2014) geeft op basis van de geomorfologische gegevens een hoge verwachtingswaarde voor het westelijke deel van het plangebied. Dit deel van het plangebied is gelegen op een laatglaciaal en / of vroegholoceen duincomplex. Dit relatief hoog gelegen deel was in de perioden van de prehistorie, de Romeinse tijd en de vroege middeleeuwen geschikt als verblijfslocatie. Hier kunnen nederzettingsresten zoals haardkuilen, , gebouwstructuren, greppels en afvalkuilen worden verwacht. Vanaf de middeleeuwen tot het begin van de 20ste eeuw is het gebied in gebruik als landbouwgrond. Sporen van dit landbouwgebruik uit de middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen hier worden aangetroffen, zoals akkerlagen, greppels en mogelijk kleine structuren. Controlerend bodemonderzoek in 2007 heeft aangetoond dat de bodem in het plangebied niet grootschalig verstoord is. De verwachting voor dit relatief hoog gelegen deel van het plangebied blijft hoog.

3.3 Selectieadvies

Bij de nieuwbouw op het terrein van de voormalige landbouwschool zal naar verwachting een gebied van ten minste 1.280 m² met een dubbelbestemming Waarde Archeologie - 3 dieper dan 0,5 m onder maaiveld verstoord worden. Volgens deze dubbelbestemming is bij een verstoring van meer dan 500 m² vervolgonderzoek noodzakelijk. Bij controlerend booronderzoek in 2007 is al geconcludeerd dat de bodemopbouw in dit deel naar verwachting niet grootschalig verstoord is en vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuvenonderzoek aan de orde is. Wanneer de definitieve inrichting nog niet bekend is, verdient het aanbeveling de proefsleuven over het gehele deel van het terrein met beleidswaarde 3 aan te leggen. Er kan dan eventueel nog gestuurd worden op een archeologievriendelijkere inrichting om zo kosten te beperken.

Proefsleuvenonderzoek (IVO-P)

Voor het proefsleuvenonderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) te worden opgesteld, dat dient te worden goedgekeurd door de bevoegde overheid.

Het verdient de voorkeur in het gehele gebied met een archeologische beleidswaarde 3 proefsleuven te graven met een breedte van 4 m en een tussenafstand van circa 20 m in een noord-zuidoriëntatie. De noord-zuidoriëntatie van de proefsleuven biedt de grootste kans op het aansnijden van de doorgaans oost-west gelegen huisplattegronden uit de prehistorie en middeleeuwen.

Naar aanleiding van het proefsleuvenonderzoek wordt een selectieadvies opgesteld. Op basis hiervan wordt door de bevoegde overheid een selectiebesluit genomen: het plangebied of delen daarvan kunnen worden vrijgegeven, of er dient (in delen daarvan) vervolgonderzoek plaats te vinden in de vorm van een definitieve opgraving of een archeologische begeleiding. Een andere mogelijkheid is het nemen van maatregelen om de betreffende vindplaats in situ te behouden.

De kosten voor het vervolgonderzoek, inclusief het opstellen van het PvE en het uitwerken van het booronderzoek, zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

Opgraven

Indien besloten wordt tot opgraven zullen de archeologische resten vlakdekkend worden opgegraven, dat wil zeggen dat er zoveel werkputten worden aangelegd en gedocumenteerd als nodig is om alle geselecteerde sporen in het plangebied te documenteren. Ook voor het Opgraven/Definitief Onderzoek dient een PvE te worden opgesteld, dat goedgekeurd dient te worden door de bevoegde overheid.

Begeleiden

Na het proefsleuvenonderzoek op de locatie van de nieuwbouw kan in overleg met de gemeentelijk archeoloog eventueel gekozen worden voor het ontgraven van de bouwkuipen onder archeologische begeleiding.

Hierbij wordt het uitgraven door een archeologisch team begeleid. Eerst zal onder leiding van een archeologisch team een vlak worden aangelegd op het archeologisch sporenniveau, daarna zullen eventuele archeologische resten worden gedocumenteerd. Pas na het documenteren van de archeologische resten kan er eventueel verder verdiept worden. Ook voor een archeologische begeleiding behoort een PvE te worden opgesteld.

De tijd die de archeologische begeleiding kost is afhankelijk van de snelheid waarmee de bouwkuip kan worden aangelegd, of deze in één keer wordt aangelegd en de hoeveelheid archeologische resten die in de bouwkuip aanwezig blijken te zijn. Hierbij moet worden aangetekend, dat vooraf goede afspraken gemaakt moeten worden tussen de opdrachtgever, aannemer en het archeologisch team, om een snelle afhandeling en het goed documenteren van de eventuele resten mogelijk te maken.

3.4 Selectiebesluit

Het selectieadvies is voorgelegd aan de gemeentelijk archeoloog en wordt door de bevoegde overheid overgenomen.

Gezien de hoge archeologische verwachting dient het deel van de nieuwbouwlocatie met een dubbelbestemming *Waarde Archeologie* - 3 archeologisch te worden onderzocht. Hiervoor dient op deze locatie eerst een proefsleuvenonderzoek te worden uitgevoerd.

De volgende voorwaarde dient aan de omgevingsvergunning te worden verbonden:

Voorafgaand aan de graaf- en bouwwerkzaamheden van de nieuwbouw dient archeologisch onderzoek plaats te vinden. De eerste stap hierbij is een proefsleuvenonderzoek. Op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek wordt door de bevoegde overheid een selectiebesluit opgesteld, waarin de locatie wordt vrijgegeven of geselecteerd voor vervolgonderzoek.

De graaf- en bouwwerkzaamheden kunnen pas starten, nadat de locatie door middel van een selectiebesluit door de bevoegde overheid is vrijgegeven.

3.5 Kosten

Aan deze bureaustudie zijn voor de aanvrager geen kosten verbonden.

De kosten voor de voorbereiding, uitvoering en uitwerking van elke vorm van archeologisch onderzoek en de kosten voor het opstellen van PvE's zijn voor rekening van de ontwikkelaar.

Het proefsleuvenonderzoek kan door Archeologie Deventer worden uitgevoerd, maar mag ook door een extern gespecialiseerd bedrijf worden uitgevoerd mits deze partij beschikt over de relevante opgravingsvergunning of certificaat. Bij Archeologie Deventer kunt u contact opnemen met de projectleider: Drs. E. Mittendorff, e.mittendorff@deventer.nl of 06-15094816.

Voor informatie over deze bureaustudie kunt u zich wenden tot de gemeentelijk archeoloog (drs. B. Vermeulen, b.vermeulen@deventer.nl of 06-51897912).

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 2004. *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Assen.

Haveman, E., D. Kastelein & B. Vermeulen, 2011. *Handleiding bureaustudie Archeologie Deventer* (intern document), Deventer.

Haveman, E., 2007. *Haverstraat/Larenstein. Nieuwbouw en verbouwing Hogeschool Larenstein*. Archeologisch beleidsadvies 37. Deventer.

Vermeulen, B., 2015. *Onderbouwing vrijstellingsgrenzen Archeologie. Van verwachting naar beleid. Interne Rapportages Archeologie Deventer (=IRAD) 74*. Gemeente Deventer.

Wal, M. Van der, 2015. *Archeologisch onderzoek in het tracé van de Ceintuurbaan, (Interne Rapportages Archeologie Deventer 90)*, Deventer.

Willemse, N.W., L.J. Keunen, L.M.P. van Meijel & T. Bouma, 2013. *...Die plaatsen, welke in de Douwelerkolk verdronken zijn... Fysisch- en historisch-geografische bouwstenen voor een archeologische verwachtingskaart van de gemeente Deventer* (RAAP Rapport 2571), Weesp.

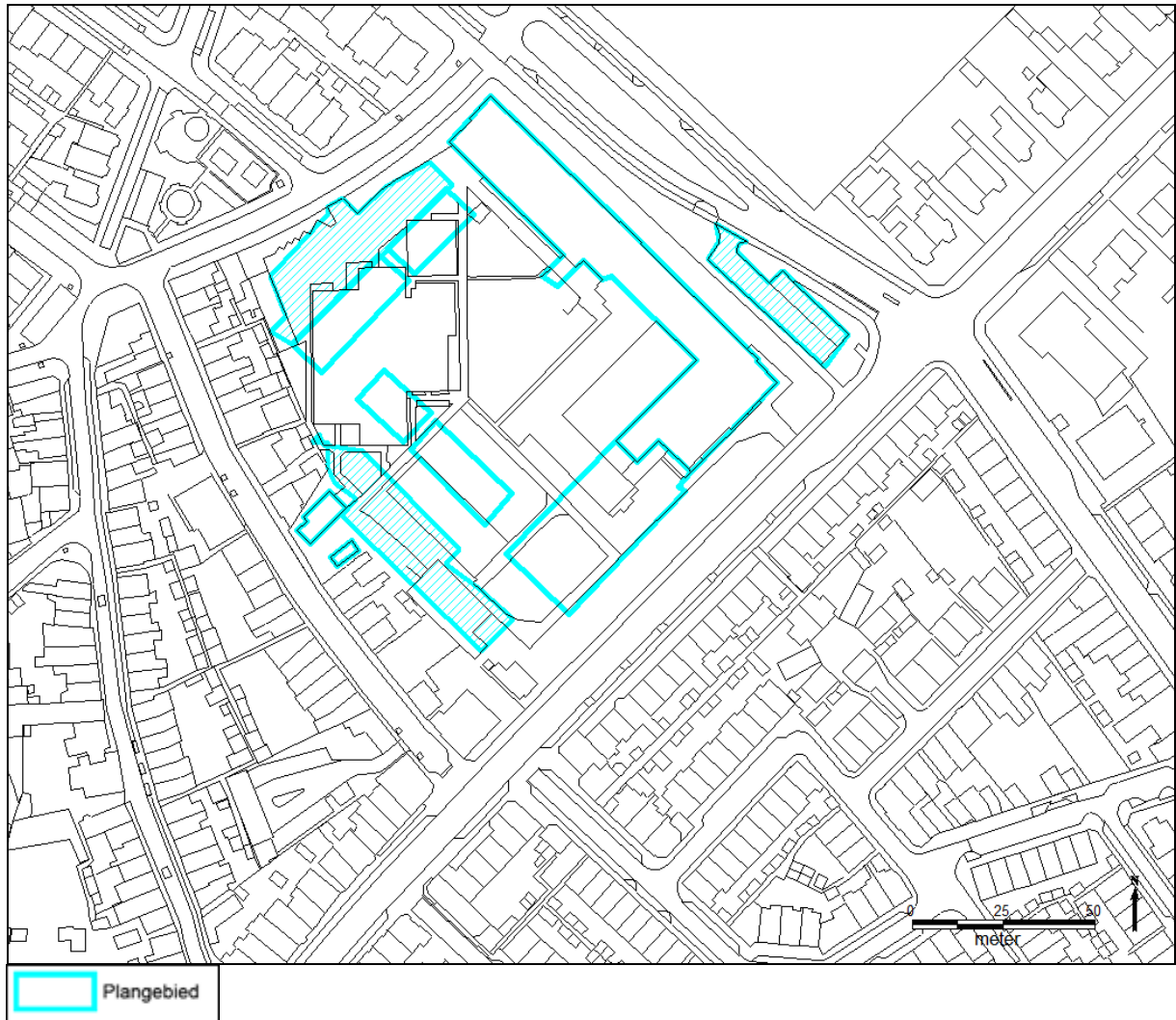
Kaarten:

- Hottingerkaart ca. 1785
- Kadastrale kaart van 1832
- Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)
- GBK Deventer 2013

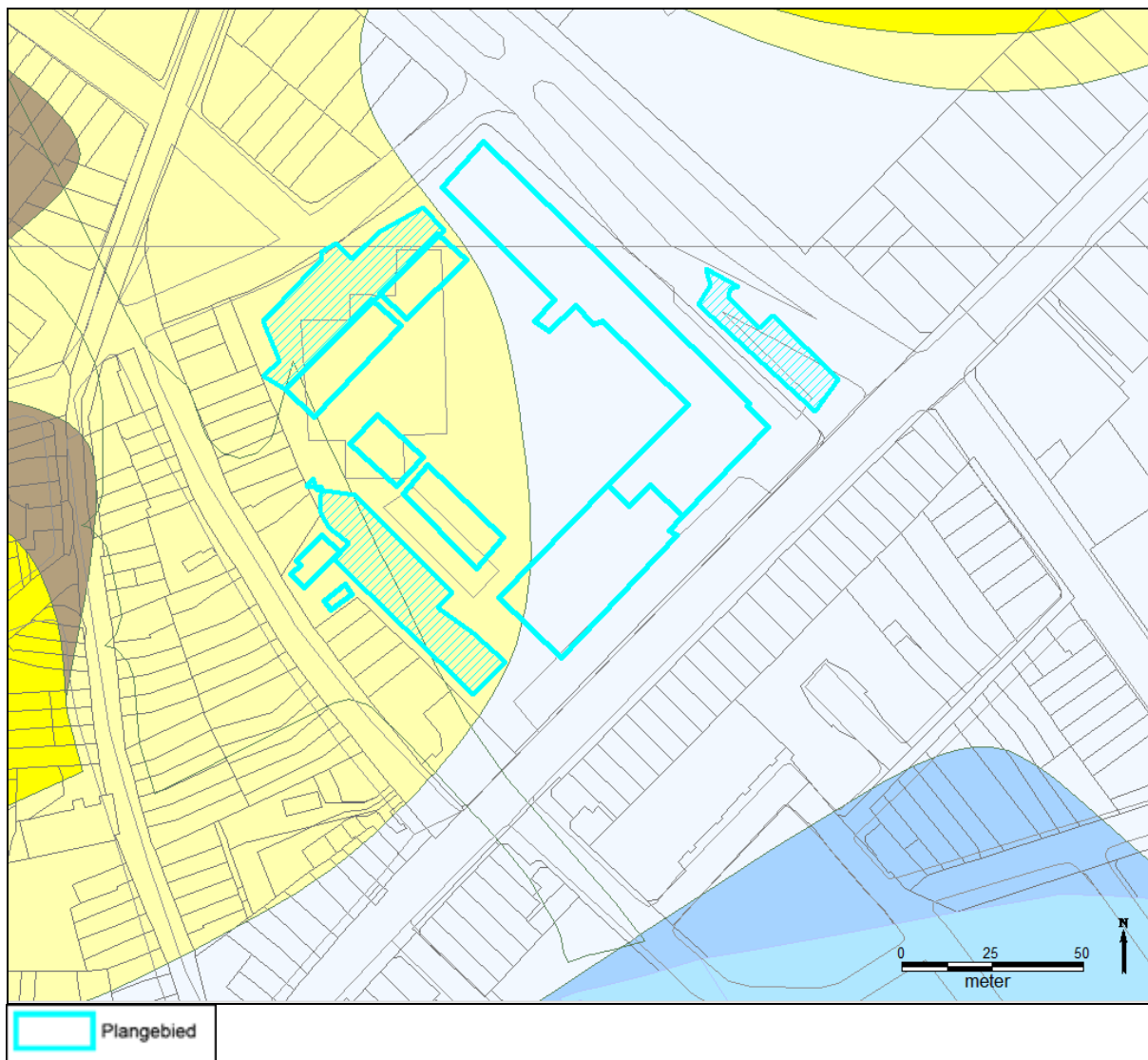
Websites:

www.deventer.nl/ontspannen/cultuur/archeologie/archeologiebeleid
www.sikb.nl
www.watwaswaar.nl
www.deventerinbeeld.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl

Afbeeldingen

Afb. 1. Het plangebied op de gemeentelijke basiskaart.

Afb. 2: Uitsnede uit de geomorfologische kaart van de gemeente Deventer 2013 met het plangebied.

Die plaatsen, welke in de Douw elerkolk verdronken zijn ...

Geomorfogenetische kaart van de gemeente Deventer

RAAP-rapport 257 1, kaartbijlage 1, westblad, schaal 1:10.000

DEKZANDLANDSCHAP

- 1 stuifzandrug - of kop (relief > 2.5 m)
- 2 associatie van stuifzand en dekzandruggen en koppen
- 3 hoge dekzandduinen met plaggendek
- 4 hoge dekzandduinen met dun plaggendek
- 5 dekzandrug
- 6 laagglaciaal en/of vroegholocene duin met dun plaggendek
- 7 laagglaciaal en/of vroegholocene duin met plaggendek
- 8 lage dekzandduinen met plaggendek
- 9 lage dekzandduinen met dun plaggendek
- 10 lage dekzandduinen
- 11 dekzandwelling met dun plaggendek
- 12 dekzandwellingen
- 13 dekzandvlakte
- 14 fluviale terrasrest met (jong) dekzandwellingen
- 15 fluviale terrasrest met (oud) dekzand en dun plaggendek
- 16 fluviale terrasrest met (oud) dekzand
- 17 (uitgestoven) laagte/depressie

BEEKDALLANDSCHAP

- 20 verspoelde dekzandvlakte met beekafzettingen en plaggendek
- 21 verspoelde dekzandvlakte met beekafzettingen
- 22 dalvormige laagte met dun plaggendek
- 23 dalvormige laagte met (dekzand) welling
- 24 dalvormige laagte
- 25 dalvormige laagte met beek- en/of rivierafzettingen
- 26 dalvormige laagte met veen
- 27 beekdalbodem met plaggendek
- 28 beekdalbodem met meanderruggen en -geulen
- 29 beekdalbodem met geul
- 30 beekdalbodem met meanderruggen en -geulen en veen
- 31 dobbe-achtige laagte

RIVIERDUINLANDSCHAP

- 40 laagglaciaal en/of vroegholocene duin, deels verstoven
- 41 laagglaciaal en/of vroegholocene duincomplex (relief 0.5 - 1.5m)
- 42 laagglaciaal en/of vroegholocene duin, veegras

DALRANDLANDSCHAP

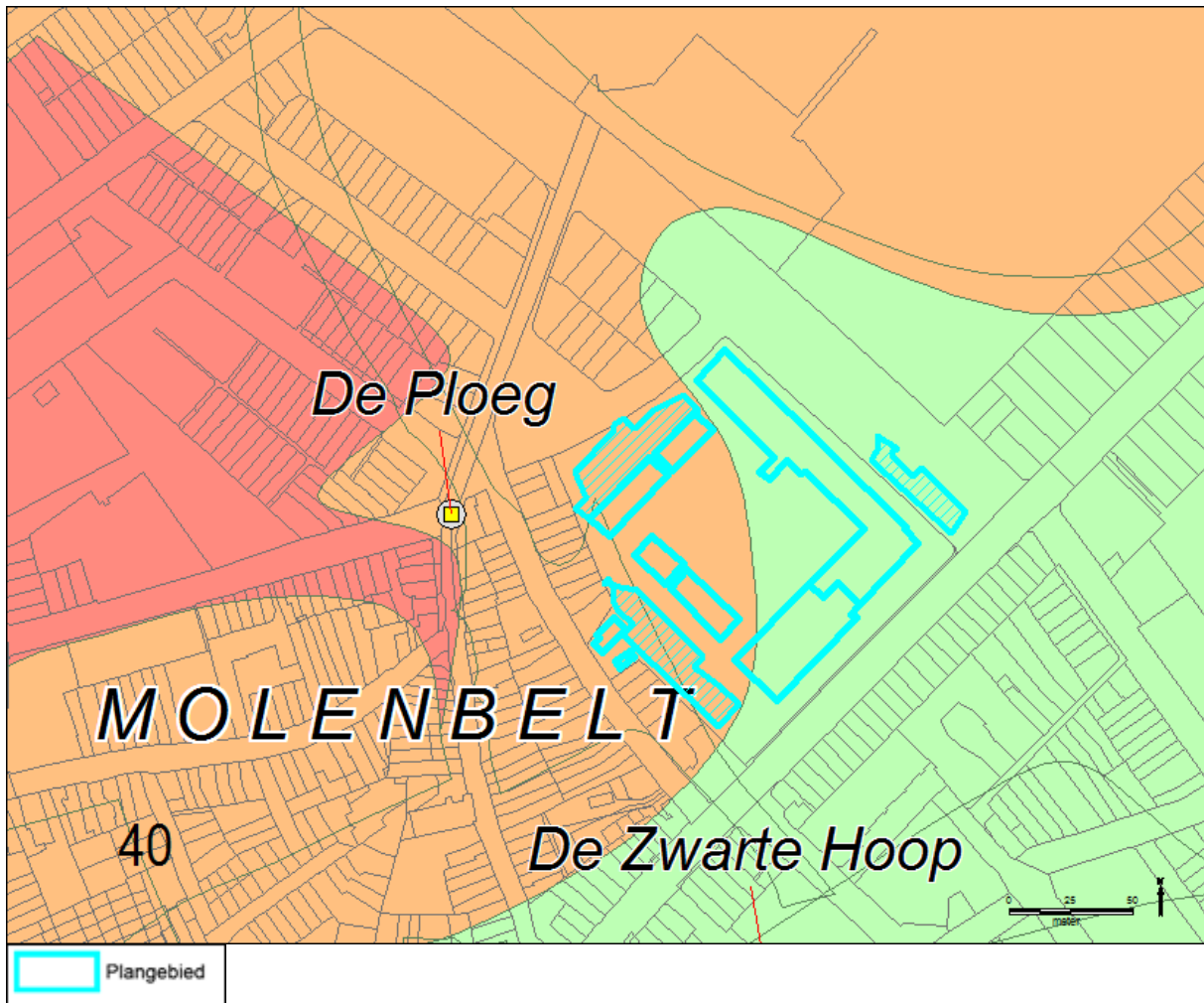
- 50 fluviale terrasrest met (oud) dekzand en rivierklei
- 51 verspoelde duinzettingen met plaggendek
- 52 verspoelde duinzettingen met doorbraakafzettingen
- 53 doorbraakwaaiers/verspoeld rivierduinzand
- 54 rivierterrasvlakte met plaggendek
- 55 rivierterrasvlakte
- 56 fluviale terrasrest met rivierklei
- 57 fluviale terrasrest met rivierklei en dun ophogingsdek
- 58 verspoelde fluviale terrasrest
- 59 doorbraakwaaiers met dun plaggendek
- 60 doorbraakwaaiers
- 61 overloop en/of doorbraakgeulen met plaggendek
- 62 overloop en/of doorbraakgeulen
- 63 overloop en/of doorbraaklaagten
- 64 overloop geulen
- 65 doorbraakgeul
- 66 laagte met kolken
- 67 kolk

RIVIEROVERSTROMINGSVLAKTE

- 70 dekzandwelling afgedekt door een deels tot 80 cm - M v ingedrongen zandig klei
- 71 dekzandafzettingen: ingedrongen kleidek met zand tussen 80-120 cm - Mv
- 72 laaggelegen rivieroverstromingsvlakte met siltige IJssklei op beekklei
- 73 crevasse-afzettingen: ingedrongen kleidek met zand tussen 80-120 cm - Mv
- 74 crevassewaaiers, hooggelegen
- 75 crevassewaaiers, laaggelegen
- 76 crevassegeul

RIVIERLANDSCHAP

- 80 meanderruggen
- 81 meanderruggen binnendijks
- 82 hoge kronkelwaardvlakte
- 83 lage kronkelwaard
- 84 lage kronkelwaardvlakte
- 85 hoogwatergeul (nevengeul)
- 86 hoogwatergeul (nevengeul), deels verland

Afb. 3: Plangebied op de archeologische verwachtingkaart 2013 (versie 2014) van de gemeente Deventer.

Die plaatsen, welke in de Douw elerkolk verdronken zijn ...
Archeologische waarden- en verwachtingskaart voor de gemeente Deventer
RAAP-rapport 2571, kaartbijlage 2, westblad, schaal 1:10.000

Verwachte dichtheid aan archeologische resten binnen landschappelijke eenheden

	terrein van cultuurhistorische waarde, stad Deventer binnen de vestingwerken (AMK-terrein 13969)	Zeer hoog voor archeologische resten uit met name de Karolingische periode en later. Archeologische resten veelal afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).
	hoge verwachting, waarschijnlijk goede conservering	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 1).
	hoge verwachting, mogelijk goede conservering	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 2 en 3).
	middelmatige verwachting	Middelmatig voor archeologische resten uit met name de oudere Prehistorie. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 4) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 5 en 6).
	lage verwachting	Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een >50 cm dikke conserverende laag en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 7) of archeologische resten vlak onder het maaiveld en daardoor kwetsbaar (profieltypen 8 en 9).
	lage verwachting, beeldaardigheid	Laag voor archeologische resten uit alle perioden. Specifieke verwachting voor (beek)dalgebonden archeologie (resten van jachtactiviteiten, nederzettingdumps, deposities, overgangen en beekaccessen). Archeologische resten afgedekt door een al dan niet dikke conserverende laag beekafzettingen (klei, zand, veen) en daardoor waarschijnlijk goed geconserveerd (profieltype 14).
	onbekende verwachting	Afhankelijk van ter plaatse aanwezige bodemverstoringen en onderliggende verwachtingszone.

Archeologie

- terreinen met een archeologische status (AMK-terreinen)
- 16013** AMK-monumentnummer
- bekende archeologische vindplaats
- 105** Deventer projectnummer
- havezate
- versterking (landweer, kasteel, omgracht terrein, schans)

Historische infrastructuur

- brug/onder
- (overlaat)sluis of dijk
- stuw
- voorde
- historische weg
- (voormalige) bandijk
- waterloop

Historische nederzettinglocaties

- historische nederzetting/erven (centrum coördinaat)
- Groot Baarfe** boerderijnaam

Fase

- onbekend
- fase 1 (AD 800-1100)
- fase 1 of 2 (AD 800-1500)
- fase 1, 2 of 3a (AD 800-1598)
- fase 2 (AD 1100-1500)
- fase 2 of 3a (AD 1400-1600)
- fase 3a (AD 1500-1700)
- fase 3a of 3b (AD 1500-1832)
- fase 3b (AD 1700-1832)
- fase 4 (AD 1832-1900)

- bufferzone boerderijverplaatsingen (200/50 m)

Tweede Wereldoorlog

- begraafplaats
- crash-site VI
- crash-site
- FLAK
- gebouw
- kazemat/ingeb. tank
- krijgshandeling
- militair terrein
- stelling
- schuilplaats
- overig

Indicatie mate van bodemverstoring

- > 40 cm - Mv afgegraven bodem
- vergraven grond (> 40 cm - Mv verstoord)
- opgehoogd
- geëgaliseerd
- bemeestingsdek (> 35 cm dik) in stedelijke kern

archeologische verwachting

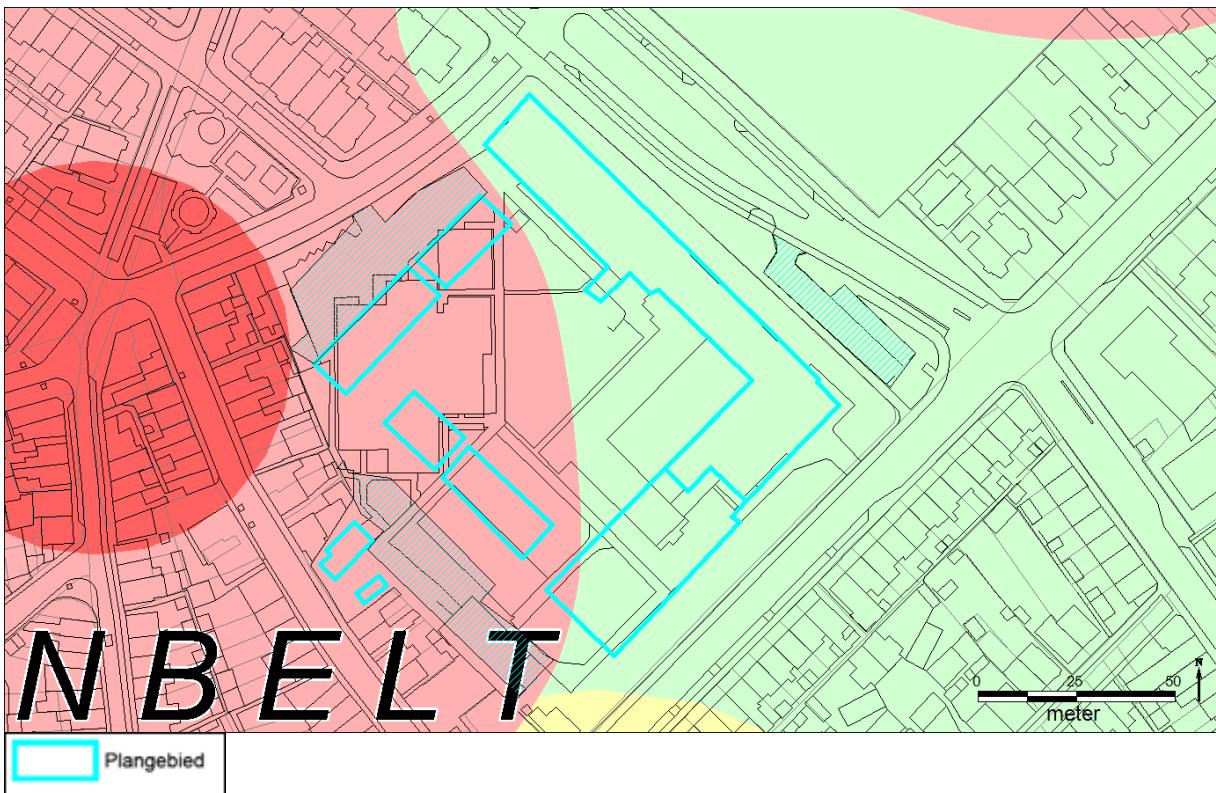
- laag, vermoedelijk tot diep onder het archeologische niveau vergraven bodem
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringdiepte
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone en verstoringdiepte
- afhankelijk van onderliggende verwachtingszone

Overig

- water
- Rande** toponiem zoals vermeld op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000
- gemeentegrens

Afb. 4: Indicatie van het plangebied op de minuutkaart 1832.

Afb. 5: Het plangebied op de archeologische beleidskaart 2015.

Regime	≥ 0 m2	> 5 m2	> 10 m2	> 40 m2	> 100 m2	> 200 m2	> 500 m2	> 1000m2	> 2500 m2	> 10000 m2	Diepte Vrijstelling
Waarde 0	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	n.v.t.
Waarde 1	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	0,5 m
Waarde 2	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 3	Geen	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 4	Geen	Geen	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,5 m
Waarde 5	Geen	Geen	Melding	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m
Waarde 6	Geen	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m
Waarde 7	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	Onderzoek	0,3 m

Geen:

Bij bouwwerkzaamheden zullen aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken geen archeologische voorwaarden worden verbonden.

Ook is hier op basis van archeologie nooit een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig.

Meldingsplicht:

Bij bouwwerkzaamheden zal aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken een archeologische meldingsplicht worden verbonden.

Bij werkzaamheden die de bodem verstoren en niet samenhangen met een omgevingsvergunning bouwen is hier op basis van archeologie een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig. Ook hieraan zal alleen een meldingsplicht worden gekoppeld.

Bij een meldingsplicht dient de aanvrager de gemeente Deventer minimaal vijf dagen voor de aanvang van de werkzaamheden op de hoogte te brengen en de gelegenheid te bieden voor een archeologische waarneming. Deze waarneming kent een korte doorlooptijd en is voor rekening van de gemeente. Er kunnen echter geen stilstandskosten in rekening worden gebracht.

Indien blijkt dat de aanvraag deel uitmaakt van een groter plan dat in stukken wordt geknipt, zullen de verschillende deelaanvragen als één geheel worden behandeld.

Onderzoek:

Bij bouwwerkzaamheden wordt aan de omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk of bouwwerken de verplichting tot onderzoek of behoud van de mogelijk aanwezige archeologische resten verbonden.

Bij werkzaamheden die de bodem verstoren en niet samenhangen met een omgevingsvergunning bouwen is hier op basis van archeologie een Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden nodig. Ook hieraan zal de verplichting tot het doen van archeologisch onderzoek of het behoud van de resten worden verbonden.

Indien blijkt dat de aanvraag deel uitmaakt van een groter plan dat in stukken wordt geknipt, zullen de verschillende deelaanvragen als één geheel worden behandeld.